

Inspirationsmateriale til mundtlig eksamen i historie

I dette materiale er samlet en elevfolder til brug ved mundtlig eksamen samt udfoldede eksempler på, hvordan eksamensspørgsmål i historie kan sammensættes

Materialet er udarbejdet af Rasmus Østergaard

Introduktion til eksamensmaterialer

Med de nye lærerplaner er eksamen i historiefaget både blevet mere simpel, men også mere krævende. Mere simpel, fordi eksamenssættene er blevet noget kortere. Mere krævende fordi de faglige mål ikke er blevet mindre og fordi eleverne nu har 1,5 time til at bearbejde det trukne materiale og forberede deres fremlæggelse. Følgende materiale består af tre dele

Del 1: Er et bud på, hvordan forskellige eksamensspørgsmål overordnet set kan sammensættes

Del 2: Er et bud på en elevfolder, hvor der gives retningslinjer for, hvordan forberedelsestid og eksamen forløber bedst muligt

Del 3: Er fire bud på, hvordan nye spørgsmål kan se ud. Dette gøres efter en række overordnede principper:

1. Alle spørgsmål bygger på offentligt materiale
2. Alle spørgsmål har mindst et materiale, som ikke er en tekst
3. Forskellige kontinenter er repræsenteret
4. Alle tidsperioderne er repræsenteret.

Til hvert spørgsmål er der en kort forklaring på det forløb som er tænkt gået forud. Der er desuden udformet nogle bud på problemstillinger til hvert materialesæt, der kan tjene til inspiration. Flere af forslagene er overlappende og forslagene skal ikke ses som en udtømmende liste. Desuden er der til hvert af spørgsmålene udarbejdet i et andet forslag, som bruger copyright-belagt materiale. Alle oversatte tekster er oversat af Rasmus Thestrup Østergaard, Fredericia Gymnasium.

Oversigt over eksamensspørgsmål

Spørgsmål	Periode	Kontinent	Emne	Fagligt mål
1	-500	Europa og Asien	Alexander den Store	Historiebrug og historiografi
2	50-1500	Europa	Årsagerne til korstogene	Samspillet mellem fortid, nutid og fremtid
3	1500-1900	Nordamerika	The Columbian Exchange	Samspillet mellem menneske og natur
5	1900-	Afrika	Det moderne Ghana	Historiefagets evne til at løse problemer

Del 1: Modeller over forskellige slags eksamensspørgsmål

a. Spørgsmål med fokus på **erindringsstedanalyse** kan bestå af:

1. En tekst om baggrunden for monumentet/erindringsstedet
2. 1-2 billeder af monumentet/erindringsstedet
3. Program for åbningen/indvielsen samt en tale holdt i samme anledning

b. Spørgsmål med fokus på **historiebrug** kan bestå af:

1. To eksempler på forskellige brug af samme historiske forhold/begivenhed
2. Et billede eller et video-/computerspilsklip eller skønlitterært uddrag om samme begivenhed

c. Spørgsmål med fokus på **historiografisk analyse** kan bestå af:

1. To faghistoriske fremstillinger
2. Et billede, et videoklip eller en kildetekst om det samme emne

d. Spørgsmål med fokus på **naturforhold** kan bestå af:

1. En samtidig kilde om naturforholds betydning for produktion eller kultur
2. En samtidig illustration
3. En statistik med relevans for emnet
- 3 En fremstilling af emnet som fortolker af naturforholdenes betydning

e. Spørgsmål med fokus på **levestandard** kan bestå af:

1. To samtidige kilder fra forskellige samfundslag
2. En-to tabeller eller grafer
- 3 En samtidig eller nutidig fremstilling af emnet

f. Spørgsmål med fokus på **økonomisk udvikling** kan bestå af:

1. En samtidig kilde om økonomiske forhold
2. En-to tabeller eller grafer
3. En fremstilling af emnet af mere teoretisk karakter

g. Spørgsmål med fokus på **kulturelle forhold** kan bestå af:

1. To beskrivelser af kulturelle forhold med forskellig tendens
2. Et billede
3. En fremstilling af emnet

h. Spørgsmål med fokus på **politiske forhold eller begivenheder** kan bestå af:

1. To samtidige kilder med forskellig tendens
2. Et samtidig billede
3. En senere fremstilling af begivenheden

Del 2: Elevhenvendt folder til eksamen i historie (A – stx, juni 2017)

Afsnit 1: Faglige mål og bedømmelseskriterier

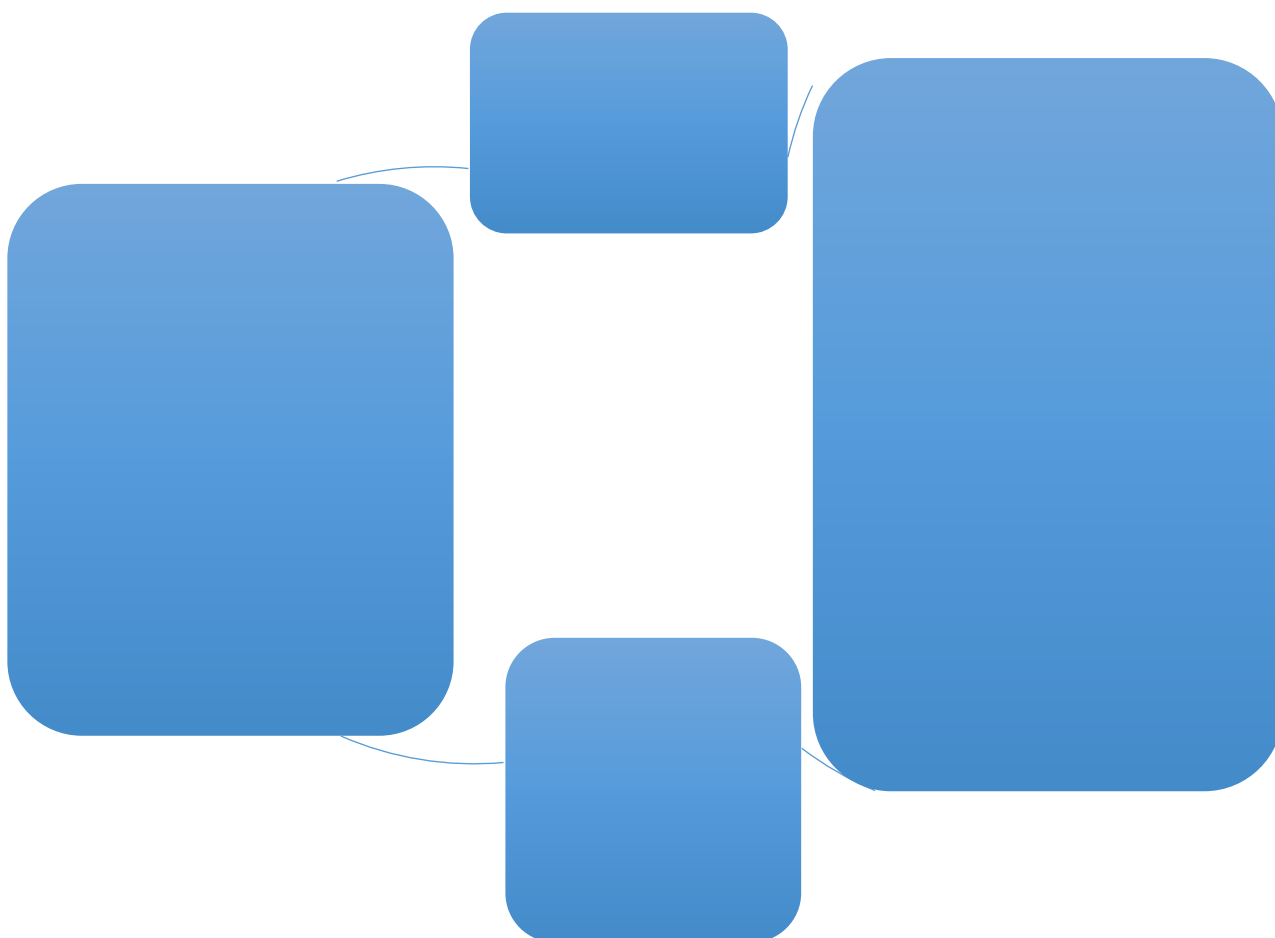
Afsnit 2: Læreplanens regler for eksamen

Afsnit 3: Forberedelse til prøven før du har trukket dit tema

Afsnit 4: Forberedelse efter du har trukket dit tema

Afsnit 5: Forslag til eksamens-disposition

Afsnit 6: Gode råd om selve eksamen

Figur 1: Faglige mål i gymnasiet. Fra Jeppe Bæk Meier og Christina Spanggaard: *Livet som historielærer i Allan Ahle & Christian Vollmond (red): Historiedidaktik, Columbus 2017, 159-170, s.161*

Afsnit 1: Faglige mål og bedømmelseskriterier - I skal kunne:

De faglige mål I bedømmes på er vist i figur 1. Det er muligt at komme ind på alle disse ”pinde” i en eksamenssituation. Typisk vil den materialesamling man trækker, lægge op til, at man kommer ind på flere af disse ”pinde.” Det kan være en god idé, at man i sit oplæg, gør sig klart, hvilke pinde man finder relevante i forhold til det materiale, som man har trukket, og hvorfor man finder dem relevante.

Bedømmelseskriterier

Ved bedømmelsen lægges der vægt på, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, (se del 1) Der gives én karakter på baggrund af en helhedsvurdering.

Afsnit 2: Læreplanens regler for eksamen

Materialesættet som I skal trække mellem er sammensat af eksaminator, dvs. jeres lærer. Hvert prøvemateriale skal i videst muligt omfang indeholde forskelligartede materialetyper, som tekst, billeder, tabeller, videoklip eller genstande.

Et prøvemateriale kan anvendes højst tre gange på samme hold. Der kan altså være andre på holdet som også har trukket eller trækker samme materialesæt som dig.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter, og du har ca. 90 minutters forberedelsestid. Der går dog også lidt tid med at trække, gå mellem lokalerne osv.

I forberedelsestiden skal du opstille og besvare to til tre relevante problemstillinger på baggrund af det trukne materialesæt og relevant materiale fra undervisningen.

Eksaminationen indledes med at du præsenterer dine problemstillinger ca. 7-10 minutter og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i det trukne materialesæt og de opstillede problemstillinger.

Materialesættet

Et prøvemateriale skal indeholde en overskrift og et ukendt bilagsmateriale. Overskriften angiver et tema, som skal være identisk med et tema (forløb) i undervisningsbeskrivelsen. At overskriften er *identisk* med forløbsoverskriften er meget vigtigt, da der principielt er tale om kendte eksamensspørgsmål (temaet), med ukendt bilagsmateriale. Bilagsmaterialet til den mundtlige prøve skal i videst muligt omfang indeholde et varieret materiale, som kan være både traditionelle historiske kilder, fremstillinger, billeder, tabeller, andre former for statistik, litterære tekster, tegneserier, internetmaterialer, filmklip osv. Bilagsmaterialet består af 3-5 normalsider, hvor en normalside er 2.400 tegn inkl. mellemrum. Omregning af tabeller, diagrammer, billeder m.v. til normalsider foregår efter et skøn. Også tv-klip vil kunne indgå, ligesom prøvematerialet kan foreligge elektronisk.

Forberedelsen

Forberedelsestiden på 90 minutter anvendes til at:

- Bearbejde og analysere materialesættet
- Opstille og besvare historiske problemstillinger med udgangspunkt i materialesættet og materiale fra undervisningen
- Udarbejde en plan for og forberede fremlæggelsen af jeres problemstillinger med udgangspunkt i materialet.

Eksaminationen

Eksaminationstiden inklusive bedømmelse er 30 minutter. Alt, også materiale fra undervisningen, kan medbringes i eksamenslokalet. Mange medbragte hjælpemidler er ikke i sig selv befordrende for en god præstation. Det afgørende er, at det udleverede materiale og materialet fra undervisningen anvendes relevant til besvarelse af de opstillede problemstillinger, og at du på denne måde viser at du opfylder de faglige mål.

Afsnit 3: Forberedelse til prøven før du har trukket dit tema

- Sørg at printe undervisningsbeskrivelserne ud og at sikre dig, at du har alt tilgængeligt materiale.
- Læs de forskellige tekster grundigt, så du hurtigt i forbindelse med eksamen kan se, hvilket materiale der kan bruges som supplement til det tema du trækker. Lav også tidslinjer, mindmaps og andet der hjælper med at skabe et godt overblik.
- Lav et overblik på én side til hvert emne, hvor de vigtigste pointer er samlet. Her bør der være en oversigt over hvilke materialer vi har læst, et kort resume af indholdet, de tre vigtigste citater samt de relevante metodiske pointer der enten har været fremme i undervisningen eller som set i lyset af jeres senere erfaring kunne være gode. Overvej her lave figur 1 for hvert forløb eller at udforme et skema som det nedenstående.
- Find eventuelt relevante sammenhæng mellem de forskellige forløb.
- Det er en god idé, at læse op på de metoder og analysemodeller man har tænkt sig at bruge, så man kan gå hurtigt og effektivt i gang, når man kommer til eksamen.

Afsnit 4: Forberedelse efter du har trukket dit tema

- **Læs/gennemse** alle materialerne i bilagssættet *grundigt* og **skriv** masser af noter og kommentarer. Læs teksterne grundigt, så du både forstår de enkelte ord, afsnit og sætninger samt teksten som helhed. Husk at indkredse afsenderne bag materialerne. Nogle gange er afsenderne også omtalt i materiale fra undervisningen, mens der andre gange vil være en introduktion til dem i forbindelse med materialet.
- Lav oversigt over de forskellige materialer, så du kan sætte dem i forhold til hinanden
- Husk at gå i dybden med det udleverede materiale ved at lave en metodisk baseret analyse, af de enkelte materialer og finde udvalgte tekststeder, citater, tal. Overvej metodiske greb som historiebrugsmodel, model for politisk beslutningsproces eller andre model for at ”samle materialerne.” Husk at alle materialer skal behandles metodisk-kritisk.
- Prøv at **formulere** en række **historiefaglige problemstillinger**, der både forholder sig *synkront* og *diakront* til emnet og som kan styre din tilgang til stoffet. Hvert af forløb har haft sit eget fokus som du ofte kan bruge. Du kan også blive inspireret af arbejdsspørgsmål fra undervisningen. Her vil du ofte kunne finde inspiration til problemstillinger og vinkler på stoffet. Hvis det er svært, så spørg dig selv: Hvad kan kilderne svare på?
- **Læs** materialerne igen i lyset af dine problemstillinger. Her skal du huske at lade dine problemstillinger styre din gennemgang af materialet.
- Du bør nævne alle de trukne materialer i dit 7-10 minutters oplæg. Husk her det gamle mundheld om ”*ned i teksterne – op i karakter.*” Husk derfor fx stickers, overstregningstusch eller lignende til at markere de citater du gerne vil huske i din præsentation. Trukne materialer du ikke selv inddrager, vil du som udgangspunkt ellers blive spurgt til ved eksaminationen.
- Sørg for at kigge på det forløb, du har trukket. Overvej hvordan du vil inddrage dette. Se om der er modeller, erindringspolitiske positioner, kilder, billeder og lignende fra timerne som vil passe til dine problemstillinger.

Del 5: Forslag til eksamens-disposition

- Præsenter dit emne og dine kilder (kort og overordnet), 1 min. *Her skal du give en kort karakteristik af dit kildesæt.*
- Præsenter dine problemstillinger, 1 min
- Besvar dine problemstilling(er) inkl. nedslag i materialerne og analyse, 8 min
- Dialog om materialer og det overordnede emne, 14 min.

Del 6: Gode råd om selve eksamen

- Sørg for at lave konkrete nedslag i det trukne materialesæt! Det kan være afgørende for at vise, at du reelt forstår materialerne og kan behandle dem metodisk-kritisk.
- Gør det, som vi plejer i undervisningen. Arbejd med de metoder som er relevante i forhold til det materiale som du bruger. Hvis en historiker giver sin vurdering af de olympiske lege i Berlin 1936, er det for eksempel ikke relevant, om vedkommende er første- eller andenhåndskilde, men derimod interessant, om hvilken typer fremstilling der er tale om, og hvilke styrker og svagheder der er i en sådan fremstilling.
- Ved kildeanalyser er det vigtigt at passe på med at tale kildernes "troværdighed" og "objektivitet", da det ofte går galt. I princippet er alle kilder troværdige til at belyse *noget*. Spørgsmålet er snarere hvad en kilde kan belyse. Tjek i stedet forfatterens tendens og hvor kvalificeret han/hun er til at beskrive de ting han/hun skriver op.
- Husk vi potentielt skal kunne tale om alt det materiale samt hele det forløb, du har trukket efter din fremlæggelse.
- I dialogen må du meget gerne tage teten, så det ikke bliver ren overhøring fra lærerens side. I oplægget må du gerne for eksempel henvise til noget, du gerne vil komme tilbage til i dialogen.

Eksamensspørgsmål 1

Eksamensspørgsmålet forudsætter at eleverne har et godt kendskab til den hellenistiske periode og for eksempel har læst nogle af teksterne fra eksamensspørgsmål 1a, således at de kender til antikens forskellige syn på Alexander den Store. I dette spørgsmål er fokus på historiebrug i debatten mellem Grækenland og Makedonien

Emne: Hellenismen

Tekst 1: Arnaiz m.fl: Oldtidens makedonske gener i den moderne makedonske nation stammer ikke fra Grækenland, 2001 (0,5 side)

Billede 1: Forsiden til Alexander Donski: *Efterkommerne efter Alexander den Store af Makedonien. Argumenterne og beviserne for vore dages makedonere nedstammer fra de antikke makedonere* (0,5 side), fra historyofmacedonia.org

Billede 2: Alexander den store monumentet i Skopje 2011 (0,5 side)

Tekst 2: Luke Slattery: Hvor græsk var Alexander den store? Los Angeles Times 7.juli 2015 (1,0 side)

Tekst 3: Helen Smith: Makedonien og Grækenland er tæt på at afslutte en 27 år gammel navnestrid, The Guardian 13. juni 2017 (1,0 normalside)

Forslag til problemstillinger i prioriteret rækkefølge

1. Hvilke modstridende fortolkninger af Alexander den Store påvirker det nutidige forhold mellem Grækenland og Makedonien?
2. Hvordan spiller fortidsfortolkninger ind på de politiske forhold mellem FYROM og Grækenland?
3. Hvorfor ønsker man i FYROM/Makedonien at knytte an til Alexander den Store?
4. Hvem var Alexander den Store og hvor kom han fra?
5. Hvem gør krav på at være Alexander den Stores efterkommere?

Tekst 1: Arnaiz m.fl: *Oldtidens makedonske gener i den moderne makedonske nation stammer ikke fra Grækenland*, 2001

HLA gener i makedonere og grækernes afrikanske oprindelse.

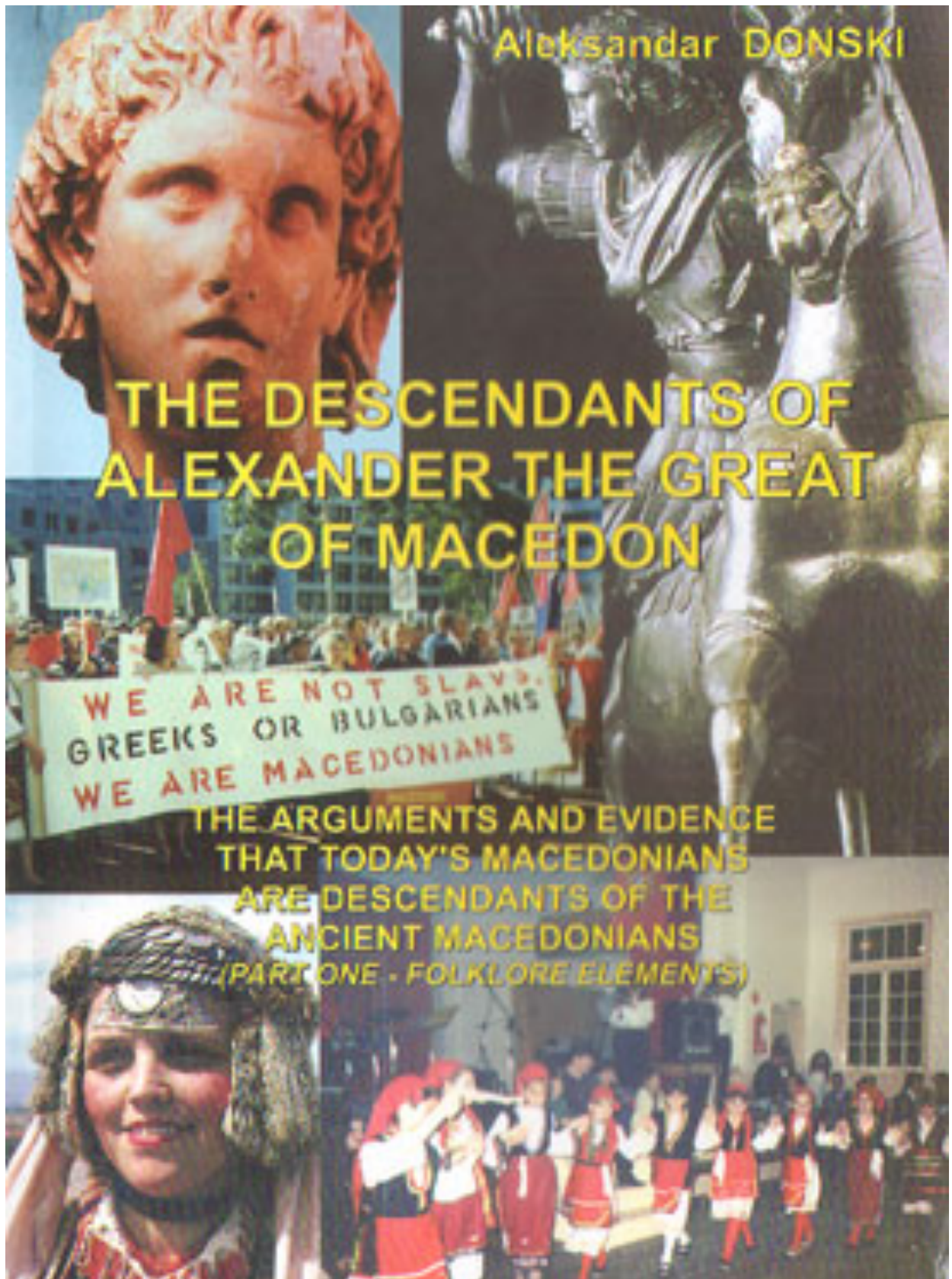
Afdelingen for immunologi og molekylærbiologi Complutense universitetet i Madrid

HLA alleler (= den genetiske variation i forhold til nogle særlige egenskaber/anlæg) er blevet bestemt for indbyggere i den makedonske republik gennem DNA-klassifikation og sekvensering. HLA-A, -B, -DR og -DQ allele frekvenser (= hvor ofte bestemte genetiske træk optræder) og udvidede haplotyper (= bestemte sammensætninger af alleler) er blevet bestemt for første gang og resultaterne sammenlignet med de øvrige middelhavslande, i særdeleshed med deres græske naboer. [...]

Dermed er vi kommet frem til følgende konklusioner

- a) Makedonerne tilhører de ældre middelhavsfolk, såsom ibererne (herunder baskerne), nordafrikanerne, italienerne, franskmændene, kretenserne, jøderne, libaneserne, tyrkerne (anatolerne), armenierne og iranerne
- b) Makedonerne er ikke beslægtet med deres nære græske naboer, som ikke tilhører gruppen af ældre middelhavsfolk
- c) Grækerne havde en betydelig relation til de etiopiske folk, hvilket adskiller dem fra de øvrige middelhavsfolk. [...] Grækerne er genetisk tættere på disse end til nogen gruppe fra middelhavsområdet. Den periode, hvor denne genetiske relation måske er opstået er meget gammel og er måske knyttet til folkevandringer blandt de egyptisk-etiopiske folk som levede i faraoernes Egypten.

Billede 1:Forsiden til Alexander Donski: *Efterkommerne efter Alexander den Store af Makedonien. Argumenterne og beviserne for vore dages makedonere nedstammer fra de antikke makedonere,*

Tekst 2: Luke Slattery: *Hvor græsk var Alexander den store?* Los Angeles Times 7.juli 2015

Alexander den Store var den første globale berømt: En helt, en supermand og, troede han selv, en gud. Ikke alene beherskede han det mest af den kendte verden da han døde i 323 f.kr., men blev også et forbillede med hensyn til paranoid enevælde for alle kommende cæsarer, kejsere og zarer. To årtusinder senere er to nationer - Grækenland og naboen Makedonien - engageret i en ophedet i diskussion om hans arv. Temperaturen faldt et par grader sidst i juni, da den græske udenrigsminister Nikos Kotzias og hans makedonske modpart Nikola Poposki indgik en aftale for at skabe tillid. Dette betyder dog kun at konflikten er gået fra at koge til at simre.

Alexander blev født i Pella, Makedoniens hovedstad. Af samme fremhæver makedonerne Alexander som en stamfader. Grækerne, som har deres egen nordlige makedonske provins, argumenterer for, at M-ordet i deres nabos officielle navn svarer til enten identitetstyveri eller kulturel kleptomani. Den moderne republik er ifølge grækerne en af staterne som opstod efter Jugoslaviens sammenbrud og har intet at gøre med det antikke Makedonien.

En græsk regeringsemedsmand forklarer mig følgende: Aristoteles underviste Alexander den Store og de var begge grækere. De ville vende sig i deres grav, hvis de vidste at de slaver, som indvandrede til deres område 700 år efter de døde og som tilhører en helt anden civilisation forsøger at omskrive historien for at kaste glans over deres egen kultur

Det er usandsynligt, at Alexander den Store nogensinde har opholdt sig inden for grænserne af den moderne makedonske republik. Alligel bliver han set som landets maskot. I dette forår besøgte jeg hovedstaden Skopje og landede i den forbindelse i Alexander den Stores internationale lufthavn. I ankomsthallen mødte jeg den første ud af mange rytterstatuer af Alexander, før jeg kørte ind mod byen ad Alexander den Store-motorvejen.

Midt i centrum støder man på en rytterstatue af Alexander på hans yndlingshest Bucephalus, sat på en kopi af en romersk sejrssøjle og omgivet af makedonsk infanteri med deres særegne lange piker eller Sarissas. Længere henne står Alexanders far, Philip II, på sin egen knejsende søjle og hæver en knyttet næve til hilsen. Der er endda en bizar barndomsscene, hvor en ung Alexander får mælk af sin moder Olympia, samt en statuesamling, hvor moder, fader og deres verdenserobrende søn står sammen.

Billede 2: Alexander den store monumentet i Skopje 2011

Monumentet blev indviet på 20-årsdagen for Makedoniens uafhængighed

Tekst 3: Helen Smith: Makedonien og Grækenland er tæt på at afslutte en 27 år gammel navnestrid, The Guardian 13. juni 2017

Makedonien står på spring til at sende dets udenrigsminister til Grækenland samtidig med at der spekuleres stadig mere ihærdigt over, hvorvidt den navnestrid som har sendt landene på konfrontationskurs med hinanden de sidste 27 år er ved at slutte.

Balkanstatens nye socialdemokratiske leder, Zoran Zaev, brugte sit første officielle besøg i Bruxelles i mandags til at signalere at en løsning er mulig. Som optakt til samtalerne mellem den makedonske udenrigsminister Nikola Dimitrov og hans græske modpart Nikos Kotzias på onsdag udtalte Zaev at ”*Jeg ved, at hvis vi har venskabelige forbindelser og en positiv tilgang, så kan vi finde en løsning.*” Zaev udtalte at han ønskede at den lille, men strategisk vigtige stat skal blive medlem af NATO og EU hurtigst muligt. Han foreslog her, at Makedonien i den sammenhæng kunne deltage under navnet FYROM eller Former Yugoslav Republic of Macedonia

Zaev har dannet en koalitionsregering med partier, som repræsenterer nationens store albanske minoritet og har indtaget en forsonende tone i navnestriden. Sidste uge kritiserede han sin højreorienterede forgænger Nikola Grueski for at provokere i løbet af det årti han sad på magten ved at fremskynde en kontroversiel statue og monumentbygningkampagne, som førte til at en række offentlige bygninger blev navngivet efter Alexander den Store.

I et interview i fjernsynet sagde den nye premierminister, at han øjeblikkeligt ville stoppe med at føre en fjendtlig politik over for Athen.” *Jeg kan kun sige, at tiden med at bygge monumenter og nye historiske navne til motorveje, lufthavne, sportshaller og stadioner er forbi*”, sagde lederen, ”*Vi skal føre en politik som skal skabe en fælles europæisk fremtid.*”

I det som Athen så som et større kompromis, havde Grækenland allerede i 2007 erklæret, at det vil acceptere et sammensat navn, hvor ordet Makedonien indgår. Dengang blev dette kompromis støttet af Panos Kammenos, leder af det lille nationalistiske uafhængige parti, som for øjeblikket sidder i regering sammen med premierminister Alexis Tsipras venstreorienterede Syriza-parti.

Siden da er følelserne kølnet og en mere realpolitisk fornemmelse er vokset frem i begge lande. Zaev mener, at medlemskab af de euro-atlantiske organisationer vil stabilisere hans etnisk splittede nation. Samtidig vil det gældsplagede Grækenland se en løsning som en måde til at styrke dets kriseramte økonomi på.

Eksamensspørgsmål 1a

I dette spørgsmål fokuseret på hvordan fortolkningen af Alexander den store har ændret sig fra Antikken til i dag.

Emne: Hellenismen

Tekst 1: Diodor: om plyndringerne, drabene og paladsbranden i Persepolis, omkring 50 f.v.t. (1,0 side)

Tekst 2: Plutarch: Alexander bragte civilisationen til barbarerne, omkring 100 e.v.t (1,1 side)

Klip 1: [Scene fra 'Alexander' af Oliver Stone, 2004](#) (0,6 normalside)

Tekst 3: Jørgen Mikkelsen: Historiens største integrationsprojekt, Kronik i Jyllandsposten 27. november 2004 (1,9 side)

I alt 4,6 side

Tekst 1 og 2 stammer fra Claus Friisberg: *Kilder til verdens historie 1. Fra de ældste tider til 1750*, Marko 1988 s. 35-38

Klip 1: [Scene fra 'Alexander' af Oliver Stone, 2004](#) (0,6 normalside)

En fra Alexanders følge:

Ikke underligt, Darius flygtede når han havde dette at komme tilbage til!

En anden i følget:

En til hver aften i året!

Leonnatus:

Hvordan kan jeg tage tilbage til Lysimache efter dette?

Nearchus:

Jeg råder dig til ikke at røre. Hér – Jeg skal nok gøre det for dig!

Alexander:

Aristoteles var måske forudseende.

Har disse billeder narret os med deres skønhed og nedbrudt vores sjæle?

Tjener:

Store konge, Alexander!

Prinsessen af de tusind roser og ældste datter af den tidligere store konge, Darius

...Stateira.

Stateira:

Ædle Alexander

[latter fra de omkringstående]

Jeg er kommet for at bede om at du skåner mine søstres, min moders og min bedstemoders liv.

Alexander:

Du gør ikke noget forkert, prinsesse Stateira.

Han er også Alexander.

Stateira:

Vær nådig! Jeg beder for min families liv!

Sælg mig som en slave, store konge, men...

Alexander:

Se nu ..

...ind i mine øjne...

...prinsesse...

...og fortæl mig...

... hvordan vil du gerne behandles?

Stateira:

Som hvis...

...jeg var en prinsesse.

Alexander:

Lad det blive sådan.

Du og din familie skal behandles som min familie.

Du skal bo i dette palads så længe du har lyst.

Har du andre anmodninger til mig, min ædle prinsesse?

Stateira:

Nej.

Jeg har fremsat alle mine ønsker.

Alexander:

Du er i sandhed en dronning.

Tekst 3: Jørgen Mikkelsen: Historiens største integrationsprojekt, Kronik i Jyllandsposten 27.
November 2004 (1,9 normalside)

Oliver Stones film om Alexander den Store fornyer interessen for en af verdens største og mest sagnomspundne skikkelser. 2.300 år efter sin død er Alexander i virkeligheden mere aktuel end nogensinde.

Hans dagsorden var multikulturel. Han ville binde Øst og Vest sammen. Men hans storstilede integrationsprojekt led skibbrud, skriver kronikøren.

Multikulturens første og mest konsekvente ideolog? Eller bare endnu en af verdens bødler, der får hæftet "stor" på sig, fordi han har forårsaget tilstrækkeligt mange menneskers død?

Endnu mens han var live, bølgede uenigheden om vurderingen af Alexander den Store - for nogle en gud; for andre blot endnu en brutal eventyrer.

Facit på hans korte, men eksplosive indtræden i historien (356-323 f. Kr.) er derimod nådesløst klart: Hans projekt holdt ikke. Den sammensmeltning af græsk/makedonsk og asiatisk kultur, som han satte alt ind på at gennemføre, nåede aldrig ned under fernissen.

Hvad der var tænkt som verdenshistoriens største anlagte integrationsprojekt mislykkedes. Hans verdensrige begyndte at gå i opløsning i samme øjeblik, han selv som kun 33-årig led feberdøden i Babylon. Øst og Vest forblev to forskellige verdener. Drømmen om "*Brotherhood of Man*", som den panegyriske [overdrevent rosende] Alexander-tradition tillagde ham, lod sig ikke realisere.

Alexander udløste verdenshistoriens første og største "kulturenes sammenstød", 2.300 år før den amerikanske professor Samuel P. Huntington fandt på at hæfte denne betegnelse på dagens opgør mellem Vesten og islam. Måske er det også dét, der har fornyet interessen for ham i en sådan grad, at der nu endog er lavet en Hollywood-film om ham.

Da amerikanske soldater sidste år rykkede ind i Mosul i det nordlige Irak - for at bringe Vesten til Arabien - kom de helt tæt på den lokalitet, hvor datidens opgør mellem Øst og Vest blev afgjort; i slaget ved Gaugamela (dagens Erbil), hvor storkonge Dareios III af Persien endegyldigt blev slået i 331. Sådan møder historien sig selv.

Særligt interessant set med nutidens øjne er også Alexanders evne til selviscenesættelse. Han var sin egen spindoktor. Her er meget at lære for dagens PR-folk. Hans korte æra er i sig selv stof, som myter gøres af. Men han bidrog også dygtigt selv:

Da han skulle straffe bystaten Theben for dens opsætsighed før felttoget mod Perserriket, lod han byen jævne med jorden, bortset fra digteren Pindars hus, som fik lov at blive stående. På hele sin lange færd medbragte han ifølge traditionen i et sølvskrin Homers "*Iliaden*", som han læste flittigt i undervejs. Han så sig selv i Troja-kæmpernes tradition. Da han landede i Lilleasien med sin hær, opsøgte han som det første ruinerne af Troja og dansede nøgen rundt om superhelten Achilleus' grav, mens han besang dennes bedrifter et årtusinde forinden. Da han på tilbagetoget fra Indien gennem Baluchistans ørken fik overbragt en sjat vand, hældte han den ud i sandet med bemærkningen: »Hvorfor skal jeg drikke, når mine soldater ikke kan?«

[...]

Undervejs kom det ved hans hof til en række dramatiske begivenheder, som er det stof, hans biograf - ikke mindst den romerske historiker Arrian - har bygget deres Alexander-portrætter på, og som også er årsagen til, at han vurderes så forskelligt: Rå drukkenbolt eller multikulturel idealist.

Den røde tråd i disse dramaer er utilfredsheden i de græsk-makedonske rækker med Alexanders vilje til at integrere græsk og persisk. Det var begyndt i Egypten, da han havde aflagt besøg i et tempel for den egyptiske gud, Amon. Her blev han mødt med hilsenen »Amons søn«. Dermed var

opfattelsen af Alexander som guddommelig grundlagt. Den forfulgte ham til hans død. Hans egne var alt andet end fornøjet.

Alexander tillagde sig persiske vaner og overtog formelt den persiske storkonges position. Han giftede sig med den persiske kvinde, Roxane, og hans hof blev persisk. Han bar perserkongens krone. Han lod hundreder af officerer gifte sig med persiske kvinder ved massebrylluppet i Susa. Det blev alt sammen for meget for mange af dem, der havde været med hele vejen fra det makedonske bondesamfund. Globalisering, nej tak!

Tro våbenfæller som Kleitos (der havde reddet hans liv ved Issos), Philotas, Parmenion og den ellers krybende biograf, Kallisthenes, måtte lade livet; dræbt i affekt af en beruset Alexander eller mere udspekuleret snigmyrdet. Integrationsprojektet mellem græsk og makedonsk, mellem græsk og persisk havde forrang for alt. Han lod sig endog udråbe til gud for at give visionen vægt.

Eksamensspørgsmål 2

I dette forløb forudsættes at eleverne har haft et forløb om korstogene, hvor fokus har været på det første korstog og i den forbindelse har fået kendskab til både korstogene og hvordan historien om korstogene er blevet brugt i eftertiden.

Emne: Korstogene

Tekst 1: William af Tyrus: Om tyrkernes erobring af Syrien og Palæstina i 1070'erne (1,7 side) fra centerforhistorieformidling.dk

Tekst 2: Kvittering for køb af saracenske slavepiger, 1248 (0,4 side)

Tekst 3: Thorsten Asbjørn Lauritsen, 10/11-2008 Korstog på skoleskemaet i Mellemøsten, 10. november 2008 (1,8 side) fra videnskab.dk

Klip 1: [The Reasons for the Crusade](#), 2016 (1 side)

I alt (5,0 side)

Forslag til problemstillinger i prioriteret rækkefølge

1. Hvordan fremstilles forholdet mellem muslimske og kristne i nutidige fremstillinger af korstogs-perioden?
2. Hvad var baggrunden for de såkaldte 'korstog' i Mellemøsten ca. 1095-1270?
3. Hvilke forskellige fortolkninger af korstogs-perioden fremsættes af historikere?
4. Hvilke erindringspolitiske hensigter ligger til grund for forskellige fortolkninger af korstogs-perioden?

TEKST 1: William af Tyrus: Om tyrkernes erobring af Syrien og Palæstina i 1070'erne
Den kristne ærkebiskop og krønikeskriver, William af Tyrus (1130 – 1186) skrev et værk om Jerusalems historie, der bl.a. omhandler tiden før og under korstogene. Tyrkernes (seldsjukkernes) angreb på Syrien og Palæstina påbegyndtes i 1071, idet man her forsøgte at fravriste det ægyptiske fatimide-kalifat magten i området. I 1073 erobredes Jerusalem og 1075 Damaskus. Et oprør mod tyrkerne i 1078 blev brutalt slået ned. William af Tyrus beskriver i det følgende tyrkernes hærgen samt de konsekvenser deres erobringer havde for de kristne indbyggere og kristne pilgrimme.

Den Hellige Stad kom under deres kontrol, og i løbet af de otte-og-tredive år med tyrkisk dominans, udstod Guds folk langt større problemer, således at de kom til se tilbage på de smerter, som de havde lidt under åget af ægypterne og persere (1), som lette. [...]

Efter at de [tyrkerne] havde erobret alle riger i Orienten, ønskede de også at invadere det magtfulde ægyptiske rige (2). De drog ned i Syrien, underkuede Jerusalem med magt, og indtog flere andre byer i nærheden. De øgede stærkt byrderne for de troende, der boede der, og med krav om mangfoldige ydelser drev de dem ud i en tilstand af udmattelse, som vi allerede har nævnt. [...]

Helligbrødens hånd anerkendte ingen forskel mellem helligt og profant. Der var ingen forskelsbehandling. Byttet omfattede alterklæder, præstekjoler og udstyr til brug i tilbedelsen af Herren. Fra hjertet af den guddommelige bolig, fra de inderste helligdomme, fra basilikaers atrier, blev flygtninge, der havde søgt tilflugt dér, slæbt bort til tortur og død. Onde landevejsrøvere bevæbnede med sværd plagede de offentlige veje, idet de lagde fælder for rejsende. Hverken pilgrim eller præst blev skånet. [...]

Sulimannus (3) gennemførte dog sine intentioner med succes og uden hindringer. Han erobrede hele landet fra Laodikea i Syrien til Hellespont, som løber ved Konstantinopel [...] og underlagde sig alle mennesker dér med deres byer og landsbyer. Herren "gav dem i hedningenes hånd, deres avindsmænd [dem der hader dem] blev deres herrer." [Salme 106,41] [...]

Således var der hverken hjemme eller i udlandet nogen hvile for borgerne. Død truede dem hver dag, og hvad der var værre end døden, frygten for slaveri, barsk og utålelig, lå konstant foran dem. En anden sag voldte dem ekstrem nød. Selv mens de var ved at fejre de hellige ritualer, tiltvang fjenden sig med vold adgang til de kirker, som var blevet restaureret og bevaret med så uendelig besvær. Helt uden ærbødighed for de indviede steder, satte de sig på selve altrene og indgød frygt i tilbedernes hjerter med deres gale skrig og piben. De væltede kalkene, trådte redskaberne til de hellige tjenester under fode, ødelagde marmorstatuer og overøste de gejstlige med slag og fornærmelser. Den fungerende patriark blev trukket fra sin plads ved sit hår og skæg og kastet til jorden som en tarvelig og ussel person. Igen og igen blev han pågrebet og kastet i fængsel uden grund. En behandling passende for den laveste slave blev påført ham for at smerte hans folk, der led med ham som med en far.

Gennem firehundrede og halvfems år, som det er blevet nævnt, udholdt Guds folk grusom trældom med from langmodighed. Med tårevædet stønnen og suk, altid konstant i bøn, anråbte de Gud og bad til, at Han ville skåne dem nu, da deres synder var blevet straffet, og til, at Han i sin store barmhertighed ville vende Sin vredes svøbe bort fra dem.

Historia rerum in partibus transmarinis gestarum I.3. Her efter E. A. Babcock (overs.): *A History of Deeds done Beyond the Sea*, I-II. New York 1976. I:71, 74, 75f., 78f., 81.

(1) Med ægyptere mener William givetvis fatimide-dynastiet. Med persere menes abbaside-dynastiet, der regerede fra Baghdad og ofte anvendte persiske embedsmænd.

(2) Det fatimidiske kalifat, der havde sit magtcenter i Ægypten

(3) *Sulimannus*: William må her referere til Malik Shah, sultan 1072-1092, der erobrede Anatolien

Tekst 2: Kvittering for køb af saracenske slavepiger, 1248

I det 13. Århundrede blev saracenske slaver solgt i Marseilles. Hvordan købet af en slavegjort slavepige forløb kan ses i de nedenstående eksempler på kvitteringer.

1. Kvittering for køb af "Aissa", 1248

Den 9. maj, I det herrens år 1248, solgte vi, William Alegnan og Bernard den Stumme, fra Cannet, sammen og i god tro og uden tanke om bedrag, til dig, John Aleman, søn af Peter Aleman, en af vores saracenske piger, der lyder navnet Aissa, for en pris på 9 pund og 15 solidi i den blandede mønt, der nu er gængs i Marseilles.

Herefter har forskellige vidner underskrevet kvitteringen.

2. Kvittering for køb af "Aissa", 1248

Den 2. juli, solgte og overgav jeg, John Aleman, borger i Marseilles, i god tro og uden tanke om bedrag, til dig, Peter Bertoumieu, søn af afdøde Raymond Bertoumieu, en af mine saracenske piger, der lyder navnet Aissa, for en pris på ti pund, i den blandede valuta som nu er gængs i Marseilles, og jeg erklærer at jeg har modtaget dette beløb og ikke kan gøre krav på mere. Hvis ovennævnte Saracenske piger bliver mere værd med tiden, vil jeg ikke gøre krav på andel i den nye høje pris hun da vil kunne sælges for.

Tekst 3: Thorsten Asbjørn Lauritsen: Korstog på skoleskemaet i Mellemøsten, 10. november 2008 fra videnskab.dk

De kristne korstog er fast ingrediens på skoleskemaet i Mellemøsten. Ny forskning viser, at mange muslimske skolebørn får en nuanceret fortælling om de kristne krigere.

Vi kender kun alt for godt de barske beretninger om korstogene. Kristne korsriddere, der med kors på rustningen gik til angreb mod vantro kættere - særligt muslimer - fra slutningen af 1000-tallet til slutningen af 1200-tallet.

De blodige opgør er en del af en fælles bevidsthed hos kristne og muslimer. Og som oftest, når en nutidig konflikt blusser op mellem det kristne Vesten og det muslimske Mellemøsten, vækkes historien til live på et splitsekund.

Som da den amerikanske præsident George W. Bush ovenpå terrorangrebene i 2001 proklamerede kamp mod ondskabens akse. 'Dem mod os', klassisk korstogsretorik. Og på samme måde kan ethvert forsøg på vestlig indblanding i mellemøstlige konflikter få visse muslimske grupper til at tale om 'nye korstogsforsøg'.

Forskellige tilgange til korstogene

Den fælles makabre historie synes at gentage sig selv, hver eneste gang en ny konflikt skyder frem. Men noget tyder på, at der også sker tiltag, der kan være med til at ændre billedet. Det sker i skolerne i Mellemøsten.

Den østrigske forsker i arabisk kultur, Matthias Determann, har undersøgt, hvordan skolebøger i forskellige arabiske lande fortæller om korstogene. Determanns forskning viser - ganske overraskende - et langt mere nuanceret billede af korstogsskildringerne, end hidtil antaget.

I en artikel i det internationale videnskabelige tidsskrift 'Islam and Christian-Muslim Relations' viser Matthias Determann, at det ikke er alle arabiske skolebørn, der bliver præsenteret for datidens fjendtlige og barbariske korsriddere. Nej, der er ligefrem lande - for eksempel Libanon - hvor aspekter af korstogsperioden fremstår i forsonende og konstruktivt lys.

Determann har undersøgt, hvordan skolebøger efter år 2000 fremstiller korstogene i lande som Jordan, Syrien, Palæstina, Libanon, Egypten, Tunesien, Saudi Arabien og Libyen. Overordnet set kan de arabiske skolebøger inddeles i tre grupper:

De forsonlige,

de neutrale og

de konfliktfyldte.

Den konfliktfyldte tilgang er særlig tydelig i de saudiarabiske skolebøger. Her anvendes kun arabiske kilder om korstogene, og der trækkes en direkte linje fra massakrerne under korstogene til det overherredømme som Vesten, ifølge skolebøgerne, praktiserer overfor den muslimske verden i dag.

Til gengæld hersker der en forsonende tone i libanesiske skolebøger. Her er korstogene også positivt skildret, og der lægges vægt på, at perioden skabte forøget samhandel og øget vidensudveksling. Korstogene handler i libanesiske skolebøger ikke blot om teologisk fanatisk slagteri.

Historien bliver et politisk anliggende

Matthias Determanns analyse af de arabiske skolebøgers formidling af korstogene vækker glæde i dansk islamforskning.

»Når vi skal forstå den kulturkamp, der udspiller sig mellem Vesten og Mellemøsten, så er det afgørende at se på den måde, vi reproducerer historien på. Og her er det meget interessant, at der er lande i Mellemøsten, hvor skolebørn ikke kun hører om korstogstiden som en konfliktfyldt

periode,« siger forskningsadjunkt Thomas Hoffmann fra Center for Europæisk Islamisk Tænkning ved Københavns Universitet.

Når vi kigger bagud - og laver historieskrivning - så sker det ofte, at man ikke ser på, hvad det betød for korsridderne og araberne, men hvad det betyder for os i dag

Indsigten i måden, vi formidler historien på, kan ifølge Thomas Hoffmann give os en grundlæggende forståelse for den nutidige kulturkamp mellem Vesten og Mellemøsten.

»Problemet er, at vi udenfor den specialiserede forskning alt for ofte har et bestemt sigte, når vi udlægger og bruger historien. Når vi kigger bagud - og laver historieskrivning - så sker det ofte, at man ikke ser på, hvad det betød for korsridderne og araberne, men hvad det betyder for os i dag. Historien bliver så til forskernes store fortrydelse ikke set 'i sig selv', men bliver derimod et politisk anliggende,« siger Thomas Hoffmann.

2a.

I dette andet eksamensspørgsmål er lagt vægt på, hvordan forholdet mellem kristne og muslimer er blevet skildret fra samtiden og indtil I dag

Tekst 1: Usama ibn Munqidh om frankernes tolerance over for muslimer, (o.1170) (0,5 side)

Tekst 2: Joseph-Francois Michaud om kulurmødet mellem vesten og østen, 1817 (1,1 side)

Tekst 3: Sverre Bagge: Korstogsperioden i et bredere perspektiv, 1984 (0,7 side)

Klip 1: [Klip fra filmen 'Kingdom of Heaven', af Ridley Scott, 2005](#) [0,5 side)

Tekst 4: Birthe Pedersen : Andalusens multireligiøse paradis bød på halshugning, korsfæstelser og stening, Kristeligt Dagblad 27. juni 2016 (1,7 side)

I alt 4,5 sider

Tekst 1-3 stammer fra Lars Peter Visti Hansen: *Korstogene. Idé og virkelighed*, Systime 2004, s.94, 139 og 140-141

Tekst 4: Birthe Pedersen: Andalusiens multireligiøse paradys bød på halshugning, korsfæstelser og stening, Kristeligt Dagblad 27. juni 2016

Lidenskabelige fejder er blevet udkæmpet om Andalusiens plads i den europæiske civilisation og om forholdet mellem muslimer, jøder og kristne i det besejrede visigotiske rige efter den mauriske lyninvasion i år 711

[...] For den ene fløj er hovedfortællingen om El Andalous en historie om en kulturel guldalder, hvor arabisk lægevidenskab og matematik tændte et intellektuelt lys i Europas mørke middelalder. Muslimske tænkere som Ibn Rochd, bedre kendt som Averroës, hentede Aristoteles og den græske filosofi til et Europa, hvor kristendommen havde udraderet arven fra Athen, og sikrede den mod glemsel. For den anden fløj er denne fortælling et uberettiget skønmaleri af den muslimske dominans.

Ind i den andalusiske sjæl

Og striden mellem dem kan være benhård. I 2008 blev den franske historiker Sylvain Gouguenheim verbalt lynchet for sin påstand om, at de kristne kopistmunke på Mont Saint Michel havde spillet en større rolle end Averroës i bevarelsen af den græske filosofi.

Det er denne hvepserede, Darío Fernández-Morera stikker hænderne i med sin nye bog, ”The Myth of the Andalusian Paradise” (Myten om det andalusiske paradys), som netop er udkommet i USA. Den Harvard-uddannede lektor i spansk civilisation og sprog ved Northwestern University i Chicago i USA bekender kulør allerede i titlen. Han giver ikke meget for de analyser, der fremstiller Andalusien – i hvert fald i visse perioder – som et kulturelt kraftcenter, hvor muslimer, kristne og jøder levede sammen i berigende samdrægtighed.

Darío Fernández-Moreras mål er at gøre op med den ”convivencia” eller fredelige sameksistens mellem muslimer, jøder og kristne, som blev defineret af den spanske historiker og filolog Americo Castro i 1948, og som siden er blevet taget op som en legitimering af de multikulturelle samfund.

Spanien bærer sin muslimske historie med sig

”Det 19. århundredes romantiske billede af det muslimske Spanien er blevet til nutidens mest udbredte og populære akademiske trend, der hylder ’al-Andalus’ for dets ’mutikulturalisme’, ’enhed mellem jøder, kristne og muslimer’, ’mangfoldighed’ og ’pluralisme’, uden hensyntagen til kendsgerningerne,” skriver Darío Fernández-Morera.

”Jeg er gået ned i kildetekster som for eksempel juridiske manualer, øjenvidneberetninger og teologiske udlægninger. Og her tegner der sig et helt andet billede. I det muslimske Spanien stenede man for utroskab, man praktiserede korsfæstelser og kvindelig omskæring, og ingen steder blev der halshugget i så stor udstrækning,” siger Darío Fernández-Morera. [...]

En kløvet by fyldt med historie

I 700 år, indtil den kristne Reconquista lykkedes for det castillanske kristne dynasti under dronning Isabella og kong Ferdinand i 1492, levede både muslimer, jøder og kristne på den iberiske halvø. Ikke-muslimer var tolereret som ”dhimmi’er”, der betalte særskatter og var underlagt særlovgivning.

Historikerne identificerer sædvanligvis en første andalusisk guldalder under Umayyade-dynastiet, der begyndte med Abd al-Rahman den Tredje, kalif i Córdoba i 929. De iberiske jøder spillede en betydelig rolle i denne intellektuelle guldalder, der sluttede med massakren mod jøderne i Granada i 1066. En anden kulturelt rig periode opstod under Almohade-dynastiet fra 1147, hvor

lægevidenskaben og matematikken blomstrede, samt den filosofiske tænkning takket været blandt andre Averroës.

Men det er et helt andet Andalusien, som træder ud af de kildetekster, Darío Fernández-Morera citerer. Det gælder for eksempel den juridiske manual al-Tafri, der foreskriver kvindelig omskæring, som ifølge Fernandez-Morera var så udbredt, at omskæring nævnes ”i forbifarten, i forbindelse med andre forhold, som for eksempel afvaskningsregler” – omend denne omskæring var langt mindre indgribende end den, som i dag praktiseres i visse muslimske lande som Sudan, nuancerer han.
.[....]

Klip 1:**Kong Baldwin:**

Træd nærmere.

Det glæder mig at møde Godfreys søn.

Han var en af mine bedste lærere.

Han var der, da jeg skar min arm, og det var ham, og ikke lægerne, der bemærkede, at jeg ingen smerte følte.

Han græd, da han fortalte min far, at jeg var spedalsk.

Saracenerne siger, denne sygdom er Guds straf for vort kongeriges formastelighed.

Hvor forpint jeg end er, mener araberne, at den straf, der venter mig i Helvede, er meget værre og længere.

Hvis det er sandt, synes jeg, det er uretfærdigt.

Sid ned.

Da jeg var 16 vandt jeg en stor sejr.

Jeg troede i det øjeblik, at jeg ville leve til jeg blev 100 år!

Nu ved jeg, at jeg ikke bliver 30.

Ingen af os vælger vores skæbne.

En konge kan flytte en mand.

En far kan gøre krav på sin søn.

Men husk på, at selv om dem som bestemmer over dig er konger og andre magtfulde mænd, er din sjæl kun i din varetægt. Når du står overfor Gud kan du ikke undskylde dig med, at andre havde bedt dig om at gøre sådan, eller at det ikke lige passede at være dydig på tidspunktet.

Dette vil ikke være tilstrækkeligt. Husk det!

Balian:

Det vil jeg gøre.

Kong Baldwin:

Så drag nu afsted til din fars hus i Ibelin og beskyt pilgrimsruten. Beskyt de hjælpeløse. Og måske, en dag når jeg er hjælpeløs, kan du komme og beskytte mig.

Eksamensspørgsmål 3

Dette eksamensspørgsmål og spørgsmål 3 forudsætter et forløb, hvor eleverne har været omkring hovedtrækkene i ”The Columbian Exchange”. De kender derfor til mere naturvidenskabelige tilgange til historiefaget såsom Jared Diamond og Alfred Crosby.

Emne: The Columbian Exchange

Tekst 1: Rasmus Jacobsen om Jared Diamonds ’Vejen til verden i dag’, information 21. december 2002 (2,2 side)

Tekst 2: Interview med Alfred Crosby, 4. oktober 2011 (**2,0 side**)

Tabel 1: Oversigt over planter og dyr, som bevægede sig over Atlanterhavet i perioden 1500-1650 (0,5 side)

Tabel 2: Befolkningsudvikling 1400-1700 (0,3 side)

Tabel 1 og 2 stammer fra [Bighistory Projekt](#)

I alt 5 sider

Mulige problemstillinger i prioriteret rækkefølge

1. Hvad er "The Columbian Exchange"?
2. Hvilke konsekvenser fik etableringen af søruter mellem Europa og Amerika efter 1492?
3. Hvordan har biologiske og geografiske forhold haft betydning for forskellen mellem udviklingen i Eurasien/Afrika og Amerikaerne?
4. Hvilke årsagssammenhænge lægger historikere, der fokuserer på The Columbian Exchange vægt på? Og hvordan påvirker dette deres fortidsfortolkninger i forhold til andre historikeres?

Tekst 1: Rasmus Jacobsen om Jared Diamonds *Vejen til verden i dag*, information 21. december 2002

Menneskesamfundenes udvikling i de sidste 13.000 år. - Er det så en side pr. år?,« sagde min vittige kollega Jens med slet skjult væmmelse. Man må indrømme, at bogens undertitel er en anelse tør, og truer med en grundig kronologisk gennemgang af verdenshistorien. Men man skal ikke skue hunden på hårene. *Jared Diamonds* bog *Vejen til verden i dag* med den engelske titel *Guns, Germs and Steel* er en fabelagtig øjenåbner, der vandt Pulitzerprisen i 1998. Hvor historikere, som regel møj-sommeligt lirker viden ud af enkelte gamle dokumenter i et forsøg på at dække bare en lille flig af historien, kaster *Diamond* sig modigt over den halsbrækkende opgave at forklare hele menneskehe-dens historie.

Blodsudgydelser

Diamond selv kommer fra de biologiske videnskaber, og hans vigtigste ærinde er at vise, hvordan man gør det 'bløde' fag historie til en 'hård' videnskab ved at inddrage naturvidenskabens redskaber og metode. Bogen er bestemt ikke tør eller kedelig, men tværtimod fyldt med saftige detaljer om brodermord og folkedrab. [...] En central historisk begivenhed for bogen er den dag i 1532, hvor Francisco Pizarro og blot 168 spanske soldater helt ufatteligt besejrede inkakejseren Atahualpa og hans 80.000 soldater. *Diamond* bringer et fyldigt uddrag af spanske øjenvitneberetninger og bruger eksemplet til at sætte fokus på et centralt spørgsmål i verdenshistorien: Hvorfor gik det sådan? Hvorfor det netop var europæernes samfund og kultur, der erobrede verden og grundlagde det, vi i dag kender som den moderne civiliserede verden. De lette svar på Pizarros utrolige sejr er, at spanierne var teknologisk overlegne - de havde rustninger, stålvåben, heste, oceankrydsende sejlskibe, og et skriftsprog. Dertil kom de dødelige smitsomme sygdomme spanierne bragte med sig. Men det skraber kun lige overfladen. Hvad er de dybereliggende årsager til, at alle disse ting blev udviklet i Europa, hvorfor var det ikke omvendt Atahualpa, der tog til Madrid og tog Karl V til fange? Be-vidst eller ubevidst fremføres racistiske udsagn gang på gang, om at vi europæere må have udviklet særligt gode gener for opfindsomhed, kreativitet, intelligens osv., men *Diamond* når med sin 'hårde' naturvidenskabelige tilgang frem til en helt anden konklusion. Det skyldes dybest set geografiske og miljømæssige tilfældigheder, ikke overlegne evner.

Jordbrug

Diamond overstår hurtigt udviklingen fra chimpanse til homo sapiens og de forskellige udvand-ringsbølger fra det afrikanske kontinent for at nå frem til det tidspunkt, hvor han mener, man kan sætte en streg i sandet: Fremvæksten af fødevarerproduktion for 13.000 år siden. Historikere har vidst i utallige år, at dyrkningen af afgrøder og tæmningen af husdyr har haft en enorm betydning for menneskesamfundene i og med det markerer overgangen fra jæger-samler til jordbrugskultur, stammekultur, bysamfund, statsdannelse osv. Men gennem sin globale tour de force viser *Diamond*, at historikerne har overset de klimatiske geografiske forholds betydning for jordbrugsmuligheden rundt om på kloden. Det eurasiske kontinent der strækker sig fra England til Japan var et veritabelt overflødhorn af dyrkningsmuligheder, og havde en lang række afgørende naturlige fordele frem for de andre kontinenter. Kontinentet bar f.eks. over halvdelen af de vilde græsser med store frø, som egnede sig til forædling, og var grundlaget for jordbrug. Det blev yderligere forstærket gennem muligheden for husdyr: Af verdens 148 store planteædere har kun 14 vist sig duelige som husdyr, og 13 af dem levede i Eurasien mens kun ét levede i Amerika og ingen i Afrika syd for

Sahara. Man kan undre sig over hvorfor f.eks. zebraen, næsehornet eller flodhesten aldrig er blevet tæmnet, men tæmning af vilde pattedyr er ikke nemt og *Diamond* beskriver det som Anna Karenina-princippet (efter Tolstojs berømte bog) - ægteskaber er kun lykkelige, hvis en lang række faktorer går op. Det har yderligere været en helt afgørende fordel, at menneskenes udbredelsesakse i Eurasien var øst-vestgående, mens den er nord-syd i Afrika og Amerika. Det har betydet uoverstigelige klimatiske forhindringer i Afrika og Amerika, fordi jordbrugernes dyr og afgrøder skulle krydse flere klimabælter, mens de i Eurasien har kunnet udbrede sig forholdsvis frit inden for samme klimabælte. Rent geografisk er udbredelsen af menneskene med al deres viden, teknologi og våben gået meget hurtigt i Eurasien. Mange forskellige samfund har kunnet bevæge sig og møde eller erobre ny viden uden selv at skulle opfinde den dybe tallerken hver gang. Endelig viser *Diamond*, at de biologiløse historikere helt har overset roden til epidemiske sygdomme. Ikke kun udviklingen af skriftsprog, statsdannelser, civilisation osv. bunder i jordbrugskulturen, men også de altafgørende folkeslags-udryddere som mæslinger, tuberkulose og kopper. Parasitterne har i begyndelsen delt mennesker og husdyr som værter, men med større og større forsamlinger af mennesker har de kunnet overleve udelukkende i os, og de menneskespecifikke sygdomme, vi kender i dag, er opstået. Dermed er der en direkte årsagskæde fra de geografiske klimatiske forhold i Eurasien over jordbrug til udviklingen af teknologi, våben og epidemiske sygdomme, som gjorde europæernes 'sejr' mulig.

Tekst 1: Interview med Alfred Crosby, 4. oktober 2011

Du fandt på begrebet “Columbian Exchange.” Kan du definere det?

I 1491 var verden mindst opdelt i to verdener. - den nye verden i Amerika og den gamle verden bestående af Eurasia og Afrika. Columbus bragte dem sammen og fra starten af, og lige siden har vi udvekslet planter, dyr og sygdomme frem og tilbage mellem de to verdener. En stor del af den økonomiske, sociale og politiske historie i verden er påvirket af udvekslingen af levende organismer mellem to verdener.

Da du skrev *The Columbian Exchange*, var det en ny ide - at skrive historien fra et økologisk perspektiv. Hvorfor havde ingen andre haft den tilgang før?

Nogen gange er det svært at se det åbenlyse. Jeg er 80 år gammel og de første 40 til 50 år af mit liv var the Columbian Exchange simpelthen ikke en del af historiekurserne på selv de fineste universiteter. Vi tænkte politisk og ideologisk, mens det var sjældent at historikere tænkte økologisk eller biologisk [...]

Hvordan forskede du?

Det var i virkeligheden nemt. Du skal bare vær klar til at se de åbenlyse. Du behøver ikke læse de oprindelige beskrivelser på spansk eller portugisisk. Der har i flere generationer eksisteret gode engelske oversættelser. Næsten alle skriver en side eller to om decimeringen af den indianske befolkning, eller en side om hvor vigtig majs er, når de europæiske afgrøder fejler, og lignende ting. Jeg var faktisk ikke rigtig klar over at jeg startede en historiografisk revolution da jeg begyndte at arbejde med emnet. [...]

Hvilke afgrøder er en del af the Columbian Exchange?

Der var meget få fællestræk ved landbrugssystemerne i den nye og den gamle verden. Det betyder at stort set alle afgrøder kun fandtes på en side af oceanet og blev bragt til den anden side. Jeg tænker på de meget store afgrøder, som danner grundlag for hele civilisationer. Ris er, selvfølgelig, fra den gamle verden. Det samme gælder hvede. Majs er fra den nye verden.

Hvedens historie er historien om den gamle verdens civilisation. For flere tusinde år siden, blev den først dyrket i Mellemøsten og den har været en afgrøde for menneskeheden lige siden. Det er en af Europas største gaver til Amerika,

Majs var den vigtigste kornsort for de amerikanske indianere i 1491, og det er en af de vigtigste kornsorter i verden den dag i dag. Det er en normal afgrøde, ikke bare i Amerika, men også i Sydeuropa. Den dyrkes i Kina, i Indonesien og i store dele af Afrika. Hvis majsens pludselig ikke ville gro i hele verden ville de være en økologisk tragedie. Det ville slagte en stor del af den menneskelige race.

Majs, kartofler og andre afgrøder er ikke kun vigtige på grund af deres næringsindhold, men fordi de har forskellige krav til jord og vejr og har det bedst under forhold, som adskiller dem fra andre planter.

Hvilke ideer om at tæmme dyr rejste over oceanet?

De amerikanske indianere svarede groft sagt til den gamle verdens bønder. De amerikanske indianere var dog underlegne i forhold til at have husdyr. Hesten, Kvæg, får og geder stammer alle fra den gamle verden. De eneste tamme dyr i Amerika var Alpaca og Lama

En af de tidlige fordele som spanierne havde over for aztekerne var for eksempel, at spanierne havde hesten. Det tog indianerne lidt til at adoptere hesten og blive ligeværdige på slagmarken med europæerne.

Du taler om hesten som en fordel i krig. Hvilke andre konsekvenser havde adoptionen af tamme heste på Amerika?

Heste hjalp ikke kun i krig, men også i fredstider. Europæerne havde mere trækraft - ikke kun heste, men også okser og æsler. Når du ser på de store bygninger i den gamle verden, lige fra ægypterne og op gennem tiden havde folk i næsten alle tilfælde tusinder af meget stærke dyr, som hjalp dem. Hvis du skulle flytte et ton af et eller andet i den Gamle Verden, fik du hjælp af et dyr. Når du ser på templer i Amerika, indser du at de blev bygget af mennesker. Hvis du skulle flytte et ton i den Nye Verden måtte du samle nogle venner og fortælle dem hvornår alle skulle trække.

Hvilke sygdomme var en del af the Columbian Exchange?

Den gamle verden kom med en række smitsomme sygdomme. Nu havde den Nye Verden også sygdomme, men der var mange flere fra den Gamle Verden. Kopper var en almindelig sygdom i England og det meste af den gamle verden i 1491. Den spredte sig til områder i den nye verden i starten af det næste århundrede og dræbte en masse indianere, til at begynde med aztekerne og befolkningerne i Mexico og Periode. Man kan undre sig over hvordan et par hundrede spaniere magtede at erobre disse gigantiske indianske imperier. Hvis du går tilbage og læser kilderne opdager du at ikke bare hæren, men også befolkningen i almindelighed blev decimeret af sygdomme som kopper, malaria og alle mulige andre smitsomme sygdomme.

Kilde: Smithsonian.com

Tabel 1: Oversigt over planter og dyr, som bevægede sig over Atlanterhavet i perioden 1500-1650

Ting der bevægede sig fra Amerika til det euro-asiatiske kontinent	Ting der bevægede sig fra det euro-asiatiske kontinent til Amerika
Majs	Hvede
Kartofler	Rug
Søde kartofler	Ris
Cassava	Sukkerrør
Vanilje	Oliven
Peanuts	Ferskner, pærer og vindruer
Tobak	Okra, Kål, spinat,
Bønner	Majroer
Squash	Sennep
Tomater	Kaffe
Chilipeber	Kvæg, Svin, Får, Heste
Kakao	Geder
Ananas	Høns, Hunde
Kalkun	Honningbier, Regnorme
	Mæslinger
	Influenza
	Malaria

Tabel 2: Befolkningsudvikling 1400-1700

	Year of Study/ Year	1400	1500	1600	1700
Americas	1954	30 million	41 million	15 million	10 million
	1979	39 million	42 million	13 million	12 million
Africa	1954	74 million	82 million	90 million	90 million
	1979	68 million	87 million	113 million	107 million
Europe	1954	45 million	69 million	89 million	115 million
	1979	52 million	67 million	89 million	95 million
China	1954	112 million	125 million	140 million	205 million
	1979	70 million	84 million	110 million	150 million
India	1954	46 million	54 million	68 million	100 million
	1979	74 million	95 million	145 million	175 million

Eksamensspørgsmål 3a

Tekst 1: Om kaffedrikkens bivirkninger 1679 (0,4 side)

Tekst 2: Ludvig Holberg *om 1700-årenes nye varme drikke*, 1748-1750 (0,5 side)

Tabel 1: Regning fra Seigr. Hans Nyeland, Købmand i Horsens på Specerie og andet til begravelsen af provstinde Brøndums 23.november 1754 (1 side)

Billede 1: Eksempler på kaffekander (1 side)

Tabel 2: Sukkerstatistikker svarende til tabel 41d og 41f fra (1 side)

I alt 3,9 side

Tekst 1 og 2 samt **Tabel 1** stammer fra Rasmus Østergaard: *Enevældens tid*, Systime 2018

Billede 1 stammer fra Anette Hoff: *Den Danske Kaffehistorie (Nydelsesmidlernes Danmarkshistorie bind 2)*, Wormianum 2015, s.5, 24 og 39

Tabel 2 svarer til tabel 41 og 41f fra Leif Calundann m.fl.: *Danskernes Slaver. Kolonisation og Slavehandel ca. 1650-1850*, Pantheon 2003

Eksamensspørgsmål 4:

I dette og det næste spørgsmål har eleverne arbejdet med forskellige aspekter af det moderne Afrikas historie i et samarbejde med engelsk. I historie har fokus været på brug af forskellige udviklingsteorier og de problemstillinger som de afrikanske lande stod overfor ved uafhængigheden og hvordan de siden har håndteret disse problemstillinger

Emne: Det moderne Afrikas historie

Tekst 1: Kwame Nkrumahs uafhængighedstale, 6. marts 1957 fra hjemmesiden [panafrican-quotes](#) (1,0 side)

Tekst 2: Ghanas forfatning om høvdingenes rolle (0,7 side)

Billede 1: Obama in Afrika (0,3 side)

Tekst 3: Amnesty International om Ghana 2016/2017 (1,1 side)

Tekst 4: Præsident Akufo-Addo's tale i anledning af 60-året for Ghanas uafhængighed, 6. marts 2017 (1,0 side) [worldpolicy.org](#)

I alt 4,1 side

Mulige problemstillinger i prioriteret rækkefølge

1. Hvordan er det gået i Ghana siden selvstændigheden i 1957?
2. Hvordan er traditioner fra hhv. Afrika og den britiske koloniperiode integreret i den uafhængige stat Ghana?
3. Hvordan er Ghanas status i forhold til andre Vestafrikanske lande?

Tekst 1: Kwame Nkrumahs uafhængighedstale, 6. Marts 1957

Talen blev holdt i Ghanas hovedstad Accra

Endelig er kampen slut! Og dermed, Ghana, er vores elskede land frit for evigt! Og endnu engang, vil jeg bruge muligheden for at takke befolkningen I dette land, ungdommen, bønderne og kvinderne som så tappert udkæmpede og vandt kampen, Jeg vil også takke de tapre tidligere soldater, som har samarbejdet med mig for at befri vores land frem fremmed herredømme og imperialisme. Og, som påpeget... fra nu af, i dag, må vi ændre vores holdninger og tankemønstre. Vi må erkende at fra nu af, er vi ikke længere et kolonifolk, men et frit og uafhængigt folk. Men vi må også, som påpeget, erkende at denne medføre hårdt arbejde. De nye Afrika er klar til at kæmpe det egne kampe og vise, at den sorte man endelig er klar til at styre sine egne affærer. Vi vil vise verden, de andre nationer, at vi klar til at danne vores eget grundlag - vores egen afrikanske personlighed. Som jeg sagde i parlamentet for få minutter siden, er det vigtigt at vi skaber vores egen afrikanske personlighed og identitet. Kun på den måde kan vi vise verden, at vi er klar til at udkæmpe vores egne kampe. Men i dag, må jeg minde jer om, at intet kan gøres med mindre det fremmer Guds sag og har støtte fra ham. Vi har vundet kampen og må flytte vores dedikation:

VORES UAFHÆNGIGHED ER MENINGSLØS MED MINDRE DEN KNYTTES TIL AFRIKAS TOTALE UAFHÆNGIGHED

Lad os nu, mine kære medghanesere, bede om Guds velsignelse. Jeg vil bede jer om at være stille i et minut og takke Gud for at have ført os gennem vores besværligheder, fængslinger, hårde prøvelser og lidelser og for at have ført os til, hvor vi er i dag [herefter stilhed i et minut].

Ghana er frit for evigt! Jeg vil her bede om at orkesteret spiller den ghanesiske nationalsang. For at forme Ghanas skæbne er jeg afhængig af landets befolkning og jeg håber derfor på høvdingene og befolkningen vil hjælpe mig med at genskabe dette lands skæbne. Vi vil gøre Ghana til en nation, som er respekteret af alle verdens nationer. Vi ved det vil være en svær start, men jeg stoler på jeres støtte..., jeg stoler på I vil arbejde hårdt. [...]

Uanset hvor langt mit blik rækker, kan jeg se millioner af jer. Min sidste advarsel er, at I står bag mig, så vi kan vise verden, at når Afrika får chancen kan det noget. Vi er vågnet op. Vil ikke sove mere. I dag er der kommet et nyt Afrika til verden.

Tekst 2: 1992-forfatningen om høvdingenes rolle

§ 270 1. Høvdingeembedet og dets traditionelle råd stammer fra sædvaneret og kan derfor ikke afskaffes

2. Parlamentet kan ikke gennemføre love som

- a. Tillader personer eller autoriteter at indgå aftaler med eller holde op at anerkende høvdinge
- b. På nogen måde formindsker høvdingenes autoritet

§ 271 1. Der skal eksistere et nationalt høvdingerråd

2, Høvdingeforsamlingen i hver region vælger fem fremtrædende høvdinge som regions repræsentanter

§ 272. Det nationale høvdingerråd skal

- a. Rådgive alle autoriteter der beskæftiger sig med emner, som påvirker høvdingedømmet

- b. Studere, fortolke og nedskrive sædvaneretten for, hvor det er passende, at udvikle en national sædvaneret
- c. At undersøge traditionelle sæder og skikke med henblik på at fjerne de sæder og skikke som er forældede og socialt skadelige [...]

§ 273. 1. Det nationale høvdingerråd skal virke som appelret i sager som vedrører høvdingedømmet, som er afgjort af et regionalt høvdingerråd.

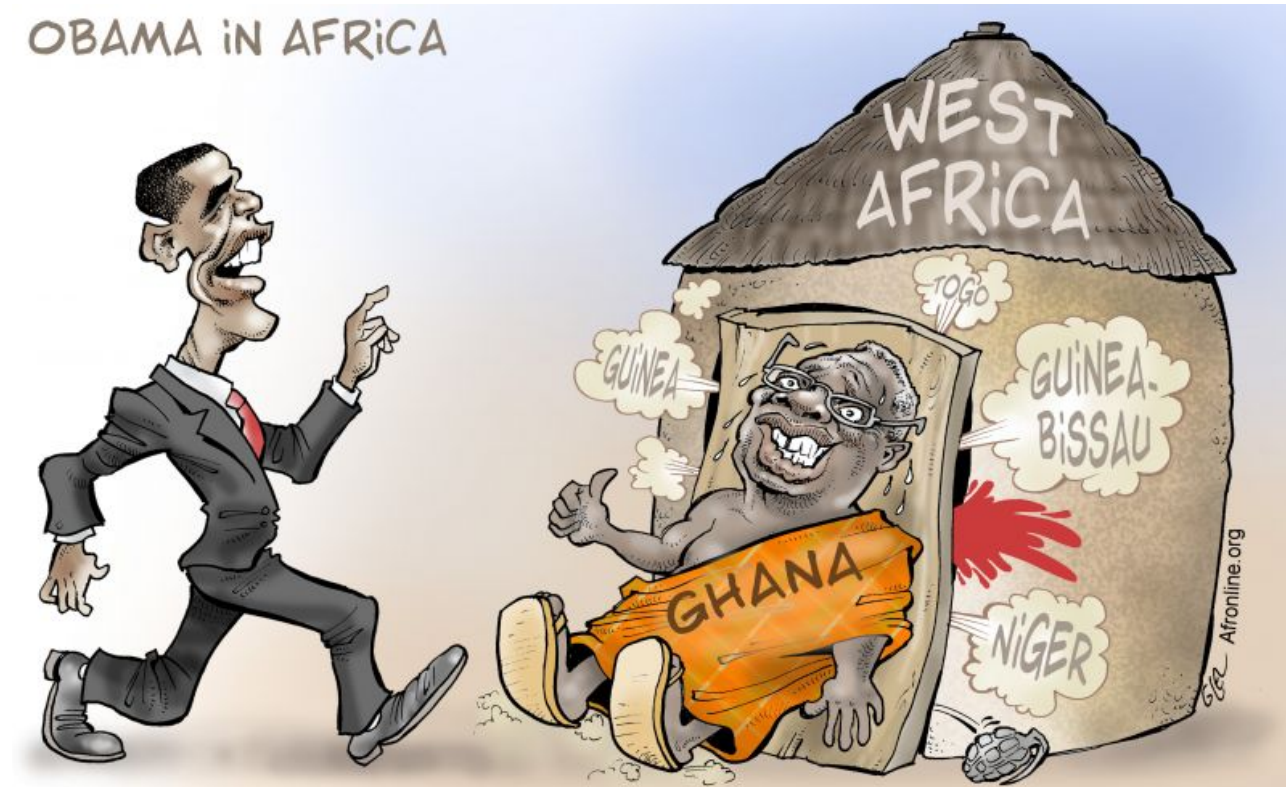
§ 275. En person er ikke kvalificeret til at være høvding, hvis han er dømt for højforræderi, forræderi, større forbryder, for forbrydelser omkring statens sikkerhed, bedrageri, uærlighed eller moralsk fordærv

§ 276. 1. En høvding kan ikke deltage aktivt i partipolitik. Ønsker han dette må han frasige sig sin titel og sit embede.

2. Det er tilladt for en høvding at blive udpeget til et offentligt embede

§ 277. En høvding er en person som er af passende familie og slægt og som er blevet nomineret, valgt eller udvalgt som høvding eller dronningemoder i henhold til traditionel lov og ret

Billede 1: Obama in Africa

Tekst 3: Amnesty International om Ghana 2016/2017

I juni måned, blev Ghana's menneskerettigheder for første gang vurderet af FN's Menneskerettighedskomité.

I september måned underskrev Ghana FN's torturkonvention, som etablerer et system med regelmæssige besøg i fængsler, som en måde at beskytte indsatte og fanger mod tortur eller anden dårlig behandling.

Ytringsfrihed

I februar blev loven om registrering af pakker og telekommunikation (2015) forelagt parlamentet. Her foreslår man at al kommunikation skal undersøges af hensyn til "den nationale sikkerhed" og for at "bekæmpe kriminalitet i almindelighed". Civilsamfundet rejste spørgsmålet om manglen på en klar definition ville give myndighederne vidtgående beføjelser og at loven ikke indeholdt tilstrækkeligt med retsgarantier. Menneskerettighedskommissionen udtalte, at Ghana skal sørge for at loven overholder den internationale aftale om politiske og civile rettigheder.

Kvinderettigheder

Menneskerettighedskomiteen gjorde indsigelse med lovgivning, som diskriminerer mod kvinder i forhold til ejendomsret og adgang til kredit og arv. Det blev bemærket at loven om ægtefællers ejendomsret, som blev foreslået i 2013 ikke var vedtaget endnu. Der blev givet anbefalinger omkring vold i hjemmet, herunder lovgivning der skal hjælpe med at implementere Lov om Vold i Hjemmet fra 2007, forbedrede sociale tjenester og husly for ofre for vold i hjemmet og forbedret undersøgelse og retsforfølgelse af tilfælde af vold i hjemmet

Børnerettigheder

Menneskerettighedskomiteen og civilsamfundsorganisationer er bekymret omkring den fortsatte brug af børnearbejdskraft. Det blev anbefalet at undersøge de værste eksempler på børnearbejde og bedre offentlige kampagner omkring emnet

Overdreven brug af vold

Menneskerettighedskommissionen anbefaler at Ghana etablerer en uafhængighed metode, til at undersøge forkert opførsel af politibetjente og at de overholder de grundlæggende principper for brug af magt og skydevåben.

LBGTI-rettigheder

Sex mellem personer af samme køn er kriminelt. Lokale organisationer har rapporteret at LBGTI-mennesker [Lesbiske - Bøsser - Bi- og Transseksuelle] forfølges af politiet og diskrimineres, udsættes for vold og, i nogle tilfælde, pengeafpresning i bred forstand,

Dødsstraf

Domstole fortsætter med at afsige dødsdomme, selv om den sidste henrettelse var i 1993. Ghana fastholder obligatorisk dødsstraf for nogle forseelser på trods af Menneskerettighedskomiteens fordommelse af dødsstraf. Det fængsel hvor dødsdømte sidder er overfyldte og de indsatte har ikke mulighed for at dyrke sport eller tage en uddannelse. Samtidig forhales forslag om at afskaffe dødsstraf.

Tekst 4: Præsident Akufo-Addo's tale i anledning af 60-året for Ghanas uafhængighed, 6. marts 2017

Talen blev holdt på den sorte stjernens plads, også kaldet Uafhængighedspladsen i hovedstaden Accra.

Vi mødes i dag for at fejre 60-året for vores nations uafhængighed, for at fejre hvordan vi slap ud af den britiske imperialismes klør, for at fejre den sidste store bedrift i mange på hinanden følgende generationers ghanesiske patrioters kamp for at etablere et frit, suverænt Ghana. Vi er taknemmelige for, at vi kan fejre denne glade dag sammen med ledere fra vores nabolande og venligsindede lande. Akwaaba, til alle vores gæster. Jeg takker alle børn fra hele landet for deres fine march. Jeg takker de kulturgrupper som over hele landet på fornemste vist har fremvist det bedste af Ghanas kultur.

Vores væbnede styrker og sikkerhedsstyrker er med god grund fejret i regionen, på kontinentet og i hele verden for deres professionalisme og deres bidrag til global fred og sikkerhed. Jeg takker officerer og de mænd og kvinder som tjener i Ghanas væbnede styrker, politi og andre sikkerhedsstyrker for deres opvisning af orden, pomp og pragt. Jeg takker dem også for deres vilje til at risikere deres liv for at sikre vores hjemlige fred og ro og den hellige private ejendomsret.

Jeg er glad for at kunne sige, at på vej til dette sted, Uafhængighedspladsen, måtte jeg gøre et kort ophold for at udøve en meget vigtig pligt. Jeg har denne morgen klippet snoren over for at starte byggeriet af en national katedral for tværkonfessionel trosudøvelse i vores hovedstad, Accra, som er understøttet af mange af vores førende trosudøvere. Dette er gjort som en symbolsk handling overfor den Almægtige som tak for de velsignelser han har og fortsætter med vise vores nation [...]

Vores første præsident, Kwame Nkrumah, holdt sin berømte tale ved midnatstid 5. marts 1957, få hundrede meter herfra, på den gamle poloplads. Han sagde vi for evigt var fri, og der ikke findes mere søde eller opmuntrende lyd eller mængde af ord, end de lyde der kommer fra et folk som rejser sig mod undertrykkelsen. Han sagde vores uafhængighed ville vise, at den sorte man eller kvinde var i stand til at styre sine egne affærer. Derefter sagde han, hvad der nok er den mest citerede del af talen, "Ghanas uafhængighed er meningsløs, med mindre den knyttes til befrielsen af hele det afrikanske kontinent". Med disse ord knyttede Kwame Nkrumah Ghanas skæbne til kontinentets skæne. Han overdrog os Ghanas panafrikanske rolle og dets forpligtelse på Afrikas enhed og integration

Eksamensspørgsmål 4a

Dette eksamenssæt bygger på et forløb, hvor der er arbejdet med de udfordringer og politiske og økonomiske udviklingsstrategier som afrikanske og vestlige lande har for det moderne Afrika

Emne Danmark og det moderne Ghana

- Tekst 1:** Mere end udviklingsarbejde, Introduktionen til Danmark-Ghana 2014-2018, Danida og udenrigsministeriet 2014 (1,4 side)
- Tekst 2:** Programmet for Dronning Margrethes besøg i Ghana 23-25.november 2017 (0,7 side)
- Klip 1:** [Dronningen i samtale med den ghanesiske præsident](#) (0,5 side) fra [billedbladet.dk](#)
- Tabel 1:** Økonomiske nøgledata (0,5 side)
- Tabel 2:** Sociale nøgledata (0,5 side)
- Figur 1:** Ghanas BNP siden 1800 fra [gapminder.org](#) (0,5 side)

I alt 4,1 side

Tekst 1 samt **Tabel 1** og **2** stammer fra *Danmark-Ghana 2014-2018. Landepolitikpapir*, Danida og udenrigsministeriet 2014, s. 3 og s.20-21

Forslag til problemstillinger i prioriteret rækkefølge

1. Hvordan er det danske udenrigsministeriums syn på Ghana og hvilke betydning har dette for forholdet mellem landene?
2. Hvordan har den økonomiske udvikling været i Ghana siden selvstændigheden i 1957?
3. I hvilke grad har man i Ghana lykkedes med at skabe socio-økonomiske fremskridt som selvstændigt land?

Tekst 1: Mere end udviklingsarbejde

”Vi har ikke brug for sympati men for partnerskaber og for at stå på egne ben. Vi går ikke efter almisser men efter muligheder”

Præsident John Dramani Mahama ved FN's generalforsamling i 2013

Afrika er i gang med at udvikle sit fulde potentiale og står midt i en bemærkelsesværdig forvandling. Kontinentet rummer nogle af verdens hurtigst voksende økonomier, og en række lande oplever årlige vækstrater på mere end syv procent. Ghana er et af dem. En ny afrikansk middelklasse er ved at vokse frem. Den har penge til forbrug, og den forlanger bedre velfærd og højere kvalitet i de sociale ydelser. Afrikas image er samtidig under forandring. Det nye image omfatter design, mode og innovative teknologier, samt en omfattende erhvervssektor. Afrika har verdens yngste befolkning, urbaniseringen tager fart, og der sker en gradvis udvikling af infrastrukturen. Det er alt sammen faktorer, der skaber potentiale for yderligere vækst.

Ghana er under hastig forandring, og forvandlingen er præget af vækst og demokratisk konsolidering. Landet har opnået lavere mellemindkomst-status og har potentiale til at blive en af Afrikas centrale vækstøkonomier. Ghana er et land præget af demokrati, fred og stabilitet, i en region som ellers er præget af konflikt og skrøbelige stater.

Det langvarige samarbejde mellem Ghana og Danmark giver et enestående grundlag for at styrke et *nyt strategisk partnerskab*, som vil øge det politiske samarbejde og gavne vækst og beskæftigelse i begge lande. Danmark har været en respekteret partner med Ghana, siden uafhængigheden i 1957. Det er et partnerskab, der er baseret på samarbejde i de sociale og økonomiske sektorer og samarbejde om menneskerettigheder og regeringsførelse.

Ghanas egne ressourcer og den økonomiske udvikling, samt landets status som et land i den lavere mellemindkomstgruppe, og dets nye partnerskab med BRICS-landene og de andre vækstøkonomier, medfører, at landet ikke på samme måde som tidligere er afhængigt af udviklingsbistand. Ghana ønsker blandt andet at fremme handel, kommercielle investeringer og kreditadgang. Danmarks mål er at øge det politiske og kommercielle samarbejde, samtidig med at udviklingsbistanden gradvis reduceres i perioden efter 2014.

Gennemførelsen af landepolitikken for 2014 vil være præget af, at der er tale om en overgangsperiode. Det forudses, at et egentligt transitionsprogram for udviklingsbistanden implementeres fra 2017 og frem.

Landepolitikken skitserer først den danske regerings visioner for det fremtidige strategiske partnerskab med Ghana. Derefter følger en analyse af den politiske, økonomiske og erhvervmæssige virkelighed i Ghana. På den baggrund præsenterer politikken fire strategiske mål, som den danske og den ghanesiske regering er fælles om: Styrket politisk samarbejde på basis af fælles værdier, fremme af inkluderende og grøn vækst, økonomisk diplomati og øget erhvervmæssigt samarbejde, samt konsolidering af resultaterne i udviklingsprogrammerne.

Landepolitikken vil blive brugt som det strategiske dokument i alle relevante dele af Danmarks engagement i Ghana. Det vil også være retningsgivende for dialog på de forskellige niveauer. Politikpapiret knytter sig til Ghanas egne planer og ambitioner, og det er tillige baseret på EU's fælles analyser og på det fælles rammedokument mellem EU og EU's medlemslande i Ghana (EU Joint Framework Document).

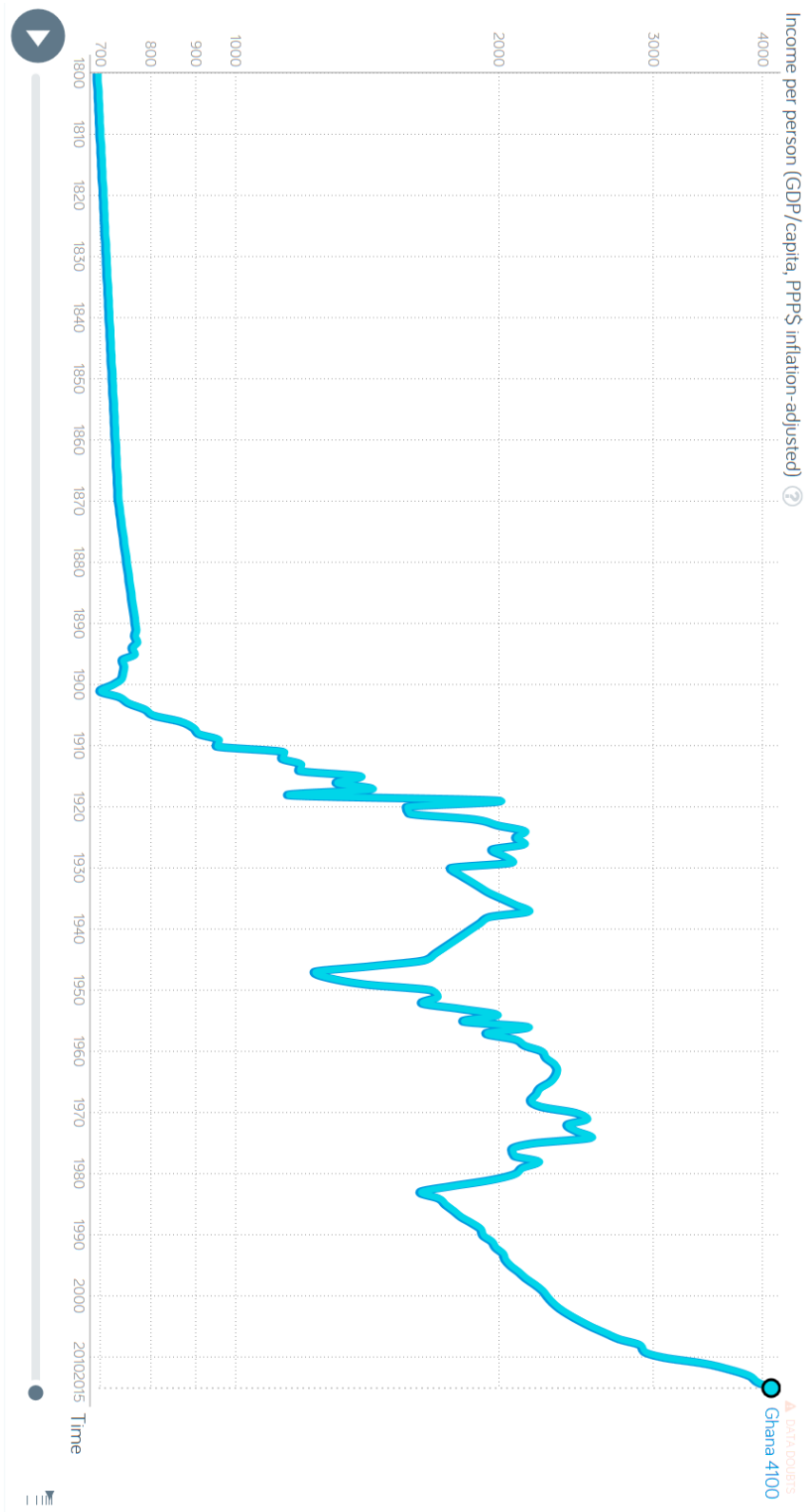
Tabel 1: Økonomiske nøgledata

ØKONOMISKE NØGLEDATA	ENHED		KILDE
Areal	km ²	238.533	CIA
Befolkning (2012)	Million	25,36	WDI
BNI per capita (2012)	USD	1.550	WDI
Årlig økonomisk vækst (BNP) (2012)	%	7,9	WDI
Vækst i BNI per capita (2012)	%	3,23	WDI
Ease of doing business-indekset (2012)	Placering	63	DB
Direkte udenlandske investeringer, netto (2012)	USD millioner	3.293	IMF
ØKONOMISKE SEKTORER: VÆRDISKABELSE (% OF BNP)			GSS
Landbrug (2012)	%	22,7	GSS
Industri (2012)	%	27,3	GSS
Anden forarbejdning (2012)	%	6,9	GSS
Serviceydelser mv. (2012)	%	50	GSS
Udviklingsbistand, netto	USD (2011) millioner	1.800	WDI
Gæld til udlandet (ved udgangen af 2012)	USD millioner	9.300	MOF

Tabel 2: Sociale nøgledata

SOCIALE NØGLEDATA	ENHED		KILDE
Årlig gennemsnitlig befolkningstilvækst (2012)	%	2,2	WDI
Levetidsforventning (2011)	År	61	WDI
Børnedødelighed. (Antal døde indenfor det første år pr. 1.000 levendefødte) (2012)		49	WDI
Adgang til rent drikkevand (Procentdel af befolkningen som har adgang til forbedret drikkevand) (2010)	%	86	MDG
Adgangen til sundhedsfaciliteter (Procentdel uden adgang) (2010)	%		MoH
Læger i forhold til befolkningstal (Befolkningstal pr. læge) (2010)		1:10.217	MoH
15 – 49 årige, som er HIV-positive (2011)	%	1,5	WDI
Procentdel af befolkningen som kan læse og skrive (2010)	%	67	WDI
Grundskoleuddannelse (Netto indskrivningstal) (2012)	%	82	WDI
Piger i grundskolen (Brutto indskrivningstal) (2012/2013)	%	48,7	EMIS
Sundhedsudgifter (% af samlede offentlige udgifter) (2011)	%	12	WDI
Militærudgifter (% af samlede offentlige udgifter) (2011)	%	1,2	WDI
Indkomstfordeling (Gini)	0 - 100	42,8	WDI

Figur 1: Ghanas BNP siden 1800

Tekst 2: Programmet for Dronning Margrethes besøg i Ghana 23.-25.november 2017

Statsbesøget i Ghana er det 53. udgående statsbesøg, Dronning Margrethe foretager.

Men hverken antallet af tidligere statsbesøg eller det faktum, at majestæten er fyldt 77 år, betyder, at der er skuet ned for aktiviteterne.

Besøget i Ghana varer tre dage, og hver dag er tætpakket med opgaver og oplevelser for dronningen og den danske delegation.

Dronningens Ghana-program:

Torsdag:

10.30 - Dronningen modtages af Ghanas præsident, Nana Addo Dankwa Akufo-Addo i Accra.

11.30 - Dronningen deltager i erhvervskonference og besøger den danske delegations udstilling i Accra.

12.30 - Dronningen deltager i erhvervsfrokost i Accra.

14.15 - Dronningen besøger kongen af Osc i Accra.

14.30 - Dronningen besøger Osu Castle i Accra.

16.00 - Dronningen besøger kunstcentret Arts & Design Centre i Accra.

19.30 - Dronningen deltager i gallataffel hos Ghanas præsident Nana Addo Dankwa Akufo-Addo i Accra.

Fredag:

9.30 - Dronningen besøger Nova Nordisk Diabetes Support Center i Accra.

10.45 - Dronningen besøger Accras havn i Tema.

12.00 - Dronningen besøger Maersk havnekontor i Tema.

15.30 - Dronningen besøger Danmarks Ambassade i Ghana.

19.30 - Dronningen er vært ved returarrangement i Accra.

Lørdag:

10.30 - Dronningen besøger lokalt perlemarked i Agomanya.

11.00 - Dronningen besøger perlefabrikken Cedi Bead Factory i Odumase-Krobo.

13.00 - Dronningen holder sammen med udenrigsminister Anders Samuelsen pressekonference.

15.15 - Dronningen deltager i sejltur på Voltafloden.

16.00 - Dronningen besøger kongen af Akwamu.